

**Nagovor predsednika Zveze slovenskih častnikov, dr. Alojza Šteinerja
v Knjižnično-informacijskem in založniškem centru Slovenske vojske,
18. novembra 2016**

Spoštovani zbrani

Najprej bi se rad zahvalil za to, da ste se spomnili name in me povabili na slovesnost ob odprtju razstave. Verjamem, da gre za prav posebno razstavo in veseli me, da je našla mesto v obrambni strukturi in na stenah tega še vedno čudovitega vojaškega objekta. Ko sem razmišljal, kaj lahko kot upokojeni generalmajor Slovenske vojske in predsednik Zveze slovenskih častnikov prispevam z nagovorom ob otvoritvi, sem se hitro znašel v zadregi. Umetnost nikoli ni bilo moje področje, razen mogoče umetnosti bojevanja in umnosti vojaškega vodenja, ki se še kako dotikata ljudi. Ker tudi razstavljenе fotografije govorijo o ljudeh, bi to lahko bila iztočnica za nagovor. Tako sem se odločil, da kljub temu, da razstavljenе fotografije že imajo okvirje, dodam še okvir trenutka ali celo okvir našega preteklega časa.

Preden pa začnem s tem, bi želel čestitati avtorju fotografij, gospodu Niku Jarhu. Predvsem zato, ker se je prebil tudi v obrambno-vojaško strukturo in v inštitucijo prav posebnih ljudi, ki so vedno znova na preizkušnji. Ta se kaže tudi v tem, da ni le institucija uniformiranih ljudi in civilnih obrambnih strokovnjakov, ampak da bi morala biti tudi institucija za ljudi, ki v njej službujejo, kažejo profesionalni odnos in ljubezen do obrambno-vojaškega poklica ter pripadnost domovini. Ta je letos dopolnila 25 let. Njene korenine pa so, če gledamo zgodovinsko, globlje. Upam, da se jih ne sramujemo in zato si bom dovoli v nadaljevanju spregovoriti o dogodkih in ljudeh, ki so povezani z zgodovinskimi trenutki, in datirajo v mesec november.

Prejšnji teden je minilo 98 let od uradnega konca 1. svetovne vojne, v naslednjem tednu pa se bomo spomnili dogodkov, ki so zatem bili zelo pomembni za Slovence in ozemlja na katerih živimo. Najpogosteje jih

povezujemo z dejanji generala Rudolfa Maistra in njegovimi prostovoljci ter borci, ki so kratek čas predstavljali prvo slovensko vojsko. V mislih imam dejanja in ljudi, ki so novembra in decembra 1918 prispevali, da so severne slovenske meje tam, kjer so meje slovenske države še danes.

Ti dogodki in ljudje so vedno znova vredni našega poklona in spomina. To bomo naredili ob državnem prazniku Dnevu Rudolfa Maistra, s slovesnostmi v Mariboru, ki so mu Maistrova dejanja ohranila slovensko podobo. Pa tudi v 72. brigadi Slovenske vojske, ki domuje v vojašnici Generala Maistra in si je za svoj praznik izbrala ravno tako imenovani Maistrov dan. Danes pa lahko povemo, da je šlo za ljudi, ki so se zavedali pomembnosti trenutka in so v sebi nosili slovensko zavest in domovinsko željo. Res je, da je večina takratnih vojaških oseb v Maistrovi vojski najprej prisegla cesarju, vendar je bila zavezana Sloveniji in to z dejanji pred 98 leti tudi večkrat potrdila.

Letos mineva tudi 48 let od začetkov vzpostavljanja slovenske teritorialne obrambe. Včasih se tega spomina nekako izogibamo, ker je šlo za čase in obdobja, ki nam niso več ljuba. Gotovo so tudi takšni, ki bi našli argumente, zaradi katerih ni preveč modro omenjati te obletnice, ki je povezana z oblikovanjem in skoraj 26 letnim delovanjem slovenske teritorialne obrambe, večinoma v prejšnjem sistemu. Če pa objektivno presojava, pa razlogov za sramovanje v resnici ni.

Ko so 20. avgusta 1968 oborožene sile Varšavskega pakta vdrle v Češkoslovaško, je dogodek pretresel Evropo in svet. Pri tem so v Jugoslaviji zelo hitro spoznali in priznali, da je JLA s češkoslovaško krizo »padla na izpitu«, čeprav niti ni bila na neposredni preizkušnji. Nemudoma so iskali nadomestne rešitve. 28. oktobra 1968 je takratna slovenska skupščina sprejela sklepe in stališča na področju obrambnih priprav in splošnega ljudskega odpora. Tri mesece po vdoru v Češkoslovaško pa je republiški izvršni svet sprejet odlok o ustanovitvi

glavnega štaba za splošni ljudski odpor SR Slovenije. Tako se 20. november 1968 šteje za začetek oblikovanja teritorialne obrambe, čeprav se takrat še ni tako imenovala in je bila vrsta političnih, normativnih ali sistemskih dokumentov sprejeta kasneje.

Slabo stanje v jugoslovanski vojski in njena orientacija na obrambo pred agresijo pretežno z zahoda sta kot odgovor na grožnjo možne intervencije članic Varšavske zveze na Jugoslavijo privedla do takojšnjega oblikovanja enot, zasnovanih na izkušnjah partizanskega delovanja med narodnoosvobodilno vojno.

Poleg tega pa je privedla tudi do spreminjanja doktrinarnih načel o obrambi in strategiji oboroženega boja, kar so poimenovali koncept SLO in ga desetletje kasneje preoblikovali v koncept SLO in DS. V bistvu pa je šlo za preobrazbo ali po današnje transformacijo, saj je kazalo na družbene spremembe brez zunanje pomoči ali boljše intervencije. Navznoter pa je nov pristop imel poleg popolne mobilizacije družbenih resursov več motivacijskih učinkov. V tem pa je bilo tudi upanje, da bo podružbljanje prineslo boljšo oblast, čeprav so se tega lotili predvsem zato, da bi ohranili obstoječo.

Slovenci smo Teritorialno obrambo res sprejeli kot svojo vojsko, gotovo tudi zaradi tega, ker je tista, ki je nastajala v času boja proti fašizmu in nacizmu bila marca 1945 integrirana v Jugoslovansko armado in praktično izginila. Da je bila slovenska teritorialna obramba naša vojska se je kazalo v odnosu do organiziranja in financiranja, pa tudi opremljanja in nenazadnje pripravljenosti. Še bolj pa ob poskusu razorožitve oziroma odvzema orožja maja 1990. Da s svojo vojsko mislimo resno smo pred 26 leti dokazali tudi skozi aktivnosti MSNZ in s kasnejšimi pripravama za vojaško zavarovanje osamosvojitve.

Brez podlage iz TO ne bi bilo slovenske vojske, ki je odločilno prispevala k obrambi njene samostojnosti pred 25 leti. Marsikdo, ki je takrat na

podlagi zakonske obveze služil domovini v TO Slovenije še danes s ponosom reče, da je bila to dobra vojska.

Če se vrnem na začetek slikanja današnjega vojaškega okvira, potem naj izpostavim, da so vojska predvsem ljudje. Različni tako kot ostali ljudje, kar lahko razberemo tudi iz podob na današnji razstavi. Zato ob današnji slovesnosti naj ne zveni v prazno klic, da se ne pozabi na ljudi in voditeljstvo v obrambno-vojaškem sistemu. Ob tem spomin na ljudi in strukture v katerih so se kalile ideje in prizadevanja za vzpostavitev in ohranitev Slovenske vojske ne more biti sporen. Zgodovinski primeri nam kažejo in nas opominjajo, da se je za svojo vojsko treba tudi boriti in si prizadevati, da ne izgine. Navedeno je eno od pomembnih poslanstev, ki ga imamo tudi v Zvezi slovenskih častnikov. To izpostavljam tudi zaradi prepričanja, da bi brez ljudi in dogodkov, ki sem jih omenjal, bili tudi pred vprašanji, ali danes v takšni sestavi in tukaj sploh lahko odpiramo razstavo.

Še enkrat čestitke avtorju in obilo umetniških užitkov ob opazovanju razstavljenih fotografij. Zahvaljujem pa se tudi predstavnikom častniške organizacije, ki so se me spremljali ob današnjem dogodku.